

УДК 347.66

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v100.2023.6>*Д. А. Кащук*

УСУНЕННЯ ВІД ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інститут негідних спадкоємців, як і багато інших інститутів спадкового права, походить з часів становлення римського права та отримав свій специфічний, унікальний розвиток у кожній окремій правовій системі сучасності. Нормативно-правові приписи, які регламентують підстави та порядок усунення від спадкування негідних спадкоємців, спрямовані на захист прав спадкодавця та його сім'ї. Спадкове право, безпосередньо засноване на національних і моральних традиціях сімейної організації суспільства, що складаються століттями, є однією з найбільш стабільних і консервативних галузей цивільного законодавства, а в силу того, що спадкове право європейських континентальних держав розвивалося під впливом римського приватного права, основні інститути спадкового права у європейських державах мають між собою багато схожих рис. Україна не є виключенням у цьому. Водночас, компаративістське дослідження правового регулювання інституту негідних спадкоємців у інших державах є корисним досвідом для удосконалення вітчизняної правової системи.

Розвиток спадкового права у багатьох європейських державах відбувався у напрямі вирівнювання становища спадкоємців за законом, за збереженням черговості їхнього залучення до процесу наслідування. Водночас, інститут негідних спадкоємців є необхідним атрибутом спадкового права практично кожної держави, різниця полягає лише у підставах усунення таких осіб від спадкування майна після померлих родичів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Окремі аспекти усунення від права на спадкування були предметом наукового аналізу у дослідженнях Абрамова М. В. [1], Буркацького Л. К. [2], Васильченка В. В. [3], Достдара Р. [4], Заїки Ю. О. [5], Кухарева О. Є. [6], Оксанюк Н. М. [7], Печеного О. П. [8], Ромовської З. В. [9], Рябоконтя Є. О. [10], Сурми Н. П. [11], Тимченка Л. М. [12], Фурси С. Я., Фурси Є. І. [13], Шишки Р. Б. [14] та інших науковців.

Водночас, широке коло питань пов'язаних з науково-теоретичними засадами щодо усунення від права на спадкування за законодавством держав ЄС залишаються не висвітленими.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження доктринальних аспектів усунення від права на спадкування за законодавством держав ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження з новим обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У Німецькому цивільному законодавстві питання усунення від спадкування врегульовано у Книзі 5 «Спадкове право». Мова йде про Розділ перший «Порядок спадкування» (Erbfolge) Німецького цивільного укладення (далі – НЦУ) [15]. Зокрема йдеться про те, що зі смертю особи (відкриття спадщини, Erbfall) її майно (спадщина), як ціле, переходить до однієї чи кількох інших осіб (спадкоємців). Правила, які визначають питання спадкування цілого спадку, застосовуються і до окремої частки співспадкоємця (спадкової частки). Спадкоємцем може стати тільки той, хто перебуває в живих під час відкриття спадщини. Хто при відкритті спадщини ще не перебував у живих, але був уже зачатий, той вважається народженим до відкриття спадщини [15]. Згідно з § 2339 НЦУ негідним спадкоємцем є той, хто:

1) навмисне і протиправно позбавив життя спадкодавця, або вчинив замах на його життя, або привів його в такий стан, що спадкодавець аж до своєї смерті не був спроможний скласти або скасувати розпорядження на випадок смерті;

2) навмисне та протиправно перешкодив спадкодавцю скласти або скасувати розпорядження на випадок смерті;

3) обманом чи протиправною погрозою спонукав спадкодавця скласти чи скасувати розпорядження у разі смерті;

4) виявився винним в одному зі злочинів, визначених у § 267, 271–274 Кримінального кодексу ФРН (підробки та приховування документів), щодо розпорядження спадкодавця на випадок смерті [15].

В останніх двох випадках спадкоємець не вважається недостойним, якщо розпорядження, до складання якого спонукали спадкодавця або щодо якого було скоєно злочин, втратило чинність до відкриття спадщини або втратило силу розпорядження, яке його спонукали скасувати.

Слід зазначити, що для визнання спадкоємця негідним у німецькій правовій системі необхідно оскаржити право набуття ним спадщини (§ 2340 НЦУ), яке допускається лише після набуття спадщини. У цьому випадку має місце принцип, за яким заперечення щодо наступного спадкоємця може бути після того, як спадок перейде початковому спадкоємцю. Для оскарження законом встановлено річний термін, який обчислюється з моменту, коли правомочна особа дізналася про підставу оскарження, але останнє виключається, якщо з моменту відкриття спадщини минуло тридцять років (§ 2082, 2340 НЦУ) [15].

Як встановлено законодавством багатьох країн, правом подання позову на оскарження прийняття спадщини у подібному випадку наділяється будь-яка особа, вигоді якого послужить виключення з кола спадкоємців негідного спадкоємця. Матеріально-правові наслідки заперечення настають лише з моменту набрання судом рішення законної сили (§ 2341, 2342 НЦУ). Німецьке спадкове право закріплює можливість вибачення спадкодавцем негідного спадкоємця, внаслідок чого оскарження виключається (§ 2343 НЦУ) [15].

Особливим при цьому є правова природа наслідків визнання спадкоємця негідним – перехід спадщини до нього вважається таким, що не відбувся, як би його не було в живих на момент відкриття спадщини, що відкриває право спадкування

низхідним у паралелі і далі. Цивільне законодавство ФРН прямо визначає: «Спадщина переходить особі, яка була б покликана до спадкування, якби негідного спадкоємця не було живим; перехід визнається з моменту відкриття спадщини» (§ 2344 НЦУ) [15].

Правила про негідних спадкоємців застосовуються і до заповідального відказу, тому вимога, заснована на заповідальній відмові, є оспорюваною (§ 2345 НЦУ), як і право вимоги обов'язкової частки. Оскільки успадкування обов'язкової частки є необхідним, то такий спадкоємець може вимагати її, навіть якщо все майно заповідано іншій особі. НЦУ створює цивільно-правовий механізм, за допомогою якого обов'язковий спадкоємець позбавляється таким чином права обов'язкового спадкування.

Відповідно до § 2333 НЦУ спадкодавець у формі заповідального розпорядження може позбавити спадкоємця обов'язкової частки, якщо: спадкоємець посягнув на життя спадкодавця, його чоловіка (дружину) чи іншого нащадка спадкодавця; спадкоємець навмисне допустить жорстоке поводження зі спадкодавцем або його чоловіком (дружиною), проте в останньому випадку – лише за умови, що нащадок належить до роду цієї особи. Підкреслимо, що саме поняття «жорстоке поводження» відповідає визначенню, наведеному в § 223 Кримінального кодексу ФРН, і не зводиться лише до «грубих дій або фізичного насильства», але може виявитися у суттєвому порушенні обов'язку *надавати належну повагу*. Жорстоке поводження з будь-ким підпадає під це правило лише за умови, що воно вплинуло на фізичне здоров'я відповідної особи; спадкоємець винен у вчиненні злочину або іншому тяжкому умисному правопорушенні, вчиненому проти спадкодавця або іншого з його чи його подружжя; спадкоємець злісно порушить покладений на нього законом обов'язок надавати утримання спадкодавцю; спадкоємець проти волі спадкодавця веде безчесний чи аморальний спосіб життя [15].

Спеціальні правила позбавлення права наслідування обов'язкової частки встановлено і для окремих категорій спадкоємців. Так, згідно з § 2334 НЦУ, спадкодавець може позбавити права наслідування обов'язкової частки батька (матері), якщо: спадкоємець посягнув на життя спадкодавця, його чоловіка (дружину) чи іншого нащадка спадкодавця (подібно до положень ст. 2333 НЦУ); винен у вчиненні злочину або іншому тяжкому умисному правопорушенні, вчиненому проти спадкодавця або іншого з його чи її подружжя (подібно до положень ст. 2333 НЦУ); злісно порушував покладений на нього законом обов'язок надавати утримання спадкодавцю [15].

Так само спадкодавець може позбавити іншого з подружжя обов'язкової частки, якщо такий член подружжя вчинить замах на життя спадкодавця або одного з його нащадків; навмисне допустить жорстоке поводження зі спадкодавцем; винен у злочині або в іншому тяжкому умисному правопорушенні вчиненому проти спадкодавця; злісно порушить покладений на нього законом обов'язок надавати утримання спадкодавцю (§ 2335 НЦУ) [15].

Підстави для позбавлення права спадкування повинні мати місце на момент складання заповідального розпорядження про позбавлення права спадкування, причому доведення їх покладається на особу, яка заявить про позбавлення

обов'язкової частки (§ 2336 НЦУ). Право на позбавлення обов'язкової частки припиняється у разі прощення, внаслідок чого розпорядження спадкодавця, яке встановлює подібне позбавлення, втрачає силу (§ 2337 НЦУ) [15].

Якщо спадкоємець веде настільки марнотратний спосіб життя або в такому обсязі обтяжений боргами, що це створює значний ризик для матеріальних статків у подальшому, то спадкодавець може за допомогою розпорядження обмежити його обов'язкову частку таким чином, щоб його спадкоємці згідно із законом, як наступні спадкоємці, отримали належне за заповітом їм майно або його обов'язкову частку пропорційно до їхніх часток у спадщині, які належать їм за законом. Спадкодавець може також у межах строку життя спадкоємця передати управління спадщиною виконавцю заповіту; у такому разі нащадок отримує право вимоги щорічного чистого доходу.

Розпорядження не буде мати сили, якщо на момент відкриття спадщини спадкоємець протягом тривалого часу вже не веде марнотратний спосіб життя або більше немає надмірного обтяження фінансовими боргами, що стало основою для відповідного розпорядження спадкодавця (§ 2338 НЦУ) [15].

Для цивільного законодавства Австрії також характерна наявність інституту негідних спадкоємців. Однак на відміну від ЦК України, в австрійському цивільному праві розширено коло осіб та обставин, за яких можуть виникнути негативні наслідки для окремих спадкоємців. Зазначені положення відображені в Главі 8 Загального цивільного уложення Австрії (далі ЗЦУ Австрії). Негідними спадкоємцями визнаються громадяни, які: вчинили проти спадкодавця діяння, яке карається виключно у судовому порядку, є винятково умисним і за яке передбачене покарання у вигляді більш як одного року позбавлення волі (§ 539 ЗЦУ Австрії); обманом схилили або примушували спадкодавця до оголошення останньої волі (§ 540 ЗЦУ Австрії); намагалися змінити (шляхом психологічного тиску) вже сформовану спадкодавцем останню волю, перешкоджали в її оголошенні чи зміні (§ 540 ЗЦУ Австрії), і, нарешті, ті, що зірвали чи спробували зірвати здійснення останньої волі спадкодавця (§ 540 ЗЦУ Австрії) [16].

У пункті 5. ч. 2 § 541 ЗЦУ Австрії наголошено на ще одній підставі, яка відсутня у національній правовій системі – «...якщо дії негідного спадкоємця завдали протиправним чином померлому спадкодавцю сильні душевні страждання (ч. 2 § 541)» [16]. Аналогії даному положенню ЦК України не містить. Також у ч. 3 § 541 ЗЦУ Австрії наголошено на такій підставі, що характеризує негідного спадкоємця, як «...по відношенню до померлого грубо нехтували своїми сімейними обов'язками, що впливають із стосунків між батьками та дітьми (ч. 3 § 541 ЗЦУ Австрії)» [16].

Аналізуючи перелічені вище положення ми можемо побачити, що в порівнянні з ЦК України, цивільне законодавство Австрії передбачає більшу кількість діянь, спрямованих проти здійснення останньої волі спадкодавця. Зазначені положення доповнюються ще двома правовими підставами. Наприклад, австрійський законодавець більш детально врегулював і конкретизував питання про те, за які саме умисні протиправні діяння спадкоємець може бути покликаний негідним, які спричиняють позбавлення волі більш ніж на 1 рік, тим самим виключаючи можли-

вість множинного тлумачення цієї правової норми. Важливою відмінністю також є більш широке коло осіб, щодо яких можуть бути застосовані цивільно-правові санкції. Так, наприклад, у ч. 1 § 540 ЗЦУ Австрії наголошено, що подібне обмеження може бути застосоване щодо іншого з подружжя, зареєстрованого партнера, супутника життя або родичів по прямій лінії, братів і сестер померлого та їхніх дітей, а також пасинків померлого, які вчинили умисне кримінальне правопорушення, покарання за яке передбачає більш, ніж один рік позбавленням волі (ч. 1 § 541 ЗЦУ Австрії) [16].

Проводячи паралель між цим положенням та цивільним законодавством України, ми спостерігаємо ширший спектр осіб, які можуть стати негідними спадкоємцями. Це, наприклад, «супутники життя», тобто особи, які офіційно не зареєстровані у шлюбі, але проживають спільно.

За австрійським цивільним правом ці особи також виступають спадкоємцями, проте з певними обмеженнями (наприклад, коли відсутні всі прямі спадкоємці). Отже, до них також можуть бути застосовані норми про негідних спадкоємців. У цивільному праві України участь незареєстрованих у шлюбі осіб у спадкових правовідносинах передбачена у порядку п'ятої черги.

Таким чином, ми бачимо досить значні відмінності у вирішенні питання про негідних спадкоємців за законодавством України та Австрійської республіки. По-перше, в Австрії розширено коло обставин, у зв'язку з настанням яких особа може бути визнана негідним спадкоємцем. По-друге, у ЗЦУ Австрії врегульовано ширше коло осіб, визнаних негідними спадкоємцями. По-третє, в австрійському цивільному праві нащадки негідних спадкоємців не позбавляються права спадкування і тим самим не несуть відповідальності за дії батьків. Зазначені положення мають бути враховані у процесі рекодифікації вітчизняного цивільного законодавства.

Спадкове право Франції регулюється Французьким цивільним кодексом (ФЦК). Незважаючи на окремі консервативні відступи, саме у Кодексі Наполеона цивільне право Франції знайшло своє класичне вираження. Тому й сам ФЦК мав для своєї епохи революційне значення, відіграв виключно важливу роль у розробці та утвердженні багатьох принципів сучасного цивільного права. Норми спадкового права у структурі ФЦК розміщено у титулі I «Про наслідування», де докладно описані всі сторони цього інституту. Розділ починається з відкриття спадщини та про перехід його спадкоємцям. Спадщина за цивільним кодексом Франції відкривається внаслідок природної смерті (загибелі спадкодавця). Основна вимога, щоб успадкувати, – потрібно існувати у момент відкриття спадщини. Тому неспроможні успадкувати: той, хто ще не зачатий; дитина, яка народилася нежиттєздатною [17].

До негідних спадкоємців належать (ст. 726 ФЦК): хто засуджений за заповідання смерті або за спробу заповідати смерть спадкодавцю; хто висунув проти померлого кримінальне звинувачення, визнане наклепницьким; повнолітній спадкоємець, який, отримавши відомості про вбивство покійного, не доніс про це судовим органам. Останнє (недонесення) як правова підстава усунення від спадкування не може бути використане проти родичів по висхідній і низхідній лінії вбивці (ст. 728 ФЦК) [17]. Недонесення про вбивство не є підставою для позбав-

лення спадщини висхідних та низхідних родичів убивці: його дружини, братів і сестер, дядьків, тіток, племінників та племінниць. Діти негідного спадкоємця, які закликаються до спадщини в особистій якості, а не за правом представлення, не позбавляються спадщини з вини батька (матері). Спадкоємець, визнаний негідним, зобов'язаний повернути всі плоди та доходи від спадщини, отримані ним з її відкриття.

Спадкове законодавство Іспанії визначає, що спадкування здійснюється за законом при відсутності спадкоємців за заповітом, або у разі визнання заповіту недійсним, або у разі розповсюдження заповіту лише на частину майна, або у разі відмови спадкоємців від прийняття спадщини (ст. 912 ЦК Іспанії) [18]. Спадкування відбувається таким чином, що спадкоємці ближчого ступеня спорідненості усувають від спадкування осіб більш далеких ступенів, за винятком тих, хто успадковує за правом представлення (ст. 921 ЦК Іспанії) [18].

На відміну від багатьох європейських держав, іспанське спадкове законодавство встановлює категорію осіб, які не можуть успадковувати ні за законом, ні за заповітом. До таких належать: батьки, які залишили своїх дітей або змушують своїх дочок займатися проституцією, або вчинили проти них акти насильства; особи, засуджені за діяння, спрямовані проти спадкодавця, іншого з його подружжя, родичів по висхідній або низхідній лінії; особи, які здійснили умисний наклеп, пов'язаний з обвинуваченням спадкодавця у вчиненні злочину, за який його було засуджено до каторжних робіт або довічного ув'язнення; повнолітніх осіб, які, знаючи про насильницьку смерть спадкодавця, не заявили про неї органам слідства впродовж місяця з дня смерті спадкодавця; осіб, які за допомогою погроз, обману або насильства змусили спадкодавця до складання або зміни заповіту на їхню користь, а також осіб, які такими ж методами перешкоджали складанню, скасування або зміні заповіту або приховали новий заповіт (ст. 756 ЦК Іспанії) [18].

Відповідно до положень хорватського Закону про спадкування, заповіт є документом, що виражає волю особи щодо розпорядження належних йому матеріальних і нематеріальних благ у разі його смерті [19]. Необхідно зазначити, що спадкоємці можуть бути позбавлені свого права у разі вчинення кримінальних правопорушень проти Республіки Хорватія, протиправних дій проти спадкодавця або інших спадкоємців, порушення норм міжнародного права, а також за умови, що вони ведуть недостойний спосіб життя. Так, наприклад, один з подружжя, який пережив іншого, може бути виключений з числа спадкоємців за законом у таких випадках: якщо спадкодавець подав заяву з вимогою про розірвання шлюбу, і після його смерті було встановлено в судовому порядку серйозні причини стійкого розпаду спільного життя; якщо суд винесе рішення про недійсність шлюбу з причин та обставин, які були відомі подружжю, що пережив іншого, у момент укладення шлюбу; якщо спільне життя зі спадкодавцем було припинено впродовж тривалого часу на підставі винної поведінки того з подружжя, що пережив іншого, або за взаємною угодою зі спадкодавцем (ст. 27 Закону про спадкування Хорватії) [19].

Висновки та пропозиції дослідження. Аналіз наведених положень демонструє прагнення законодавця в різних державах встановити правила про негідних спадкоємців, підстави та порядок позбавлення їх права успадковувати. Зазначені норми

об'єднує неможливість успадковувати певними особами після смерті спадкодавця у передбачених законодавством випадках. Водночас слід зазначити термінологічну різноманітність, що виражається у вживанні різних термінів для позначення одного і того ж явища («усунення», «відсторонення», «не мають права наслідувати»). Найбільш вдалим є рішення законодавця ряду держав щодо встановлення фактичних складів, що є підставою для позбавлення негідного спадкоємця права успадковувати. Наприклад, досить вичерпний характер носить згадане нами положення згідно зі ст. 726 ЦК Франції: «...не має права успадковувати і повинна бути виключена з числа спадкоємців особа, яка навмисне позбавила або намагалася позбавити життя спадкодавця, а також особа, яка навмисне завдала ударів або застосувала насильство, або посягання, що спричинило смерть спадкодавця без наміру її заподіяти». Слід звернути увагу, що відповідно до ст. 727-1 ЦК Франції проголошення негідним за правилами ст. 727 ЦК Франції здійснюється після відкриття спадщини і лише судом за заявою іншого спадкоємця. Аналогічний підхід реалізований і у законодавстві Іспанії (ст. 756, 758 ЦК Іспанії).

Сказане свідчить про необхідність внесення змін та доповнень до ЦК України з метою усунення прогалин у нормативній регламентації підстав та порядку позбавлення негідного спадкоємця права наслідування. Реалізація наступних положень дозволить усунути наявні проблеми: по-перше, необхідно розширити конкретні підстави позбавлення спадкоємця права наслідувати; по-друге, закріпить поряд з судовим додатково адміністративний чи нотаріальний порядок визнання спадкоємця негідним. Вважаємо, що реалізація зазначених пропозицій сприятиме підвищенню ефективності нормативного регулювання спадкових відносин у національній правовій системі.

Література

1. Абрамов М. В. Заподіяння смерті як підстава для усунення права на спадкування. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 2 (8). С. 46–50.
2. Буркацький Л. К. Спадкове право України: теорія, коментарі, практика, зразки заяв : навч. посіб. Київ : Ін Юре, 2008. 384 с.
3. Васильченко В.В. Коментар та постатейні матеріали до законодавства України про спадкування. Х. : Одиссей, 2007. 480 с.
4. Достдар Р. Принципи спадкового права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 12. С. 6–8.
5. Спадкове право : [навчальний посібник] / Ю.О. Заїка, Є.О. Рябоконт. К. : Юрінком Інтер, 2009. 352 с.
6. Кухарев О. Є. Спадкове право : навч. посіб. Київ : Алерта, 2013. 328 с.
7. Оксанюк Н. М. Класифікація принципів спадкового права. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 151–155.
8. Печений О. П. Спадкове право. Харків : Фактор, 2012. 368 с.
9. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Спадкове право : підручник. Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2009. 264 с.
10. Рябоконт С. О. Усунення від права на спадкування. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2005. № 67. С. 71–74.
11. Сурма Н.П. Спадкове право України: Навчальний посібник. К.: КНТ, 2005. 304 с.
12. Тимченко Л.М. Проблемні питання усунення від права на спадкування. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків, 2017. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/01_12_2017/pdf/38.pdf. (дата звернення 25.06.2023 р.)

13. Фурса С.Я. Спадкове право. Теорія і практика / С.Я. Фурса, Є.І. Фурса. К. : Атіка, 2002. 496 с.
14. Шишка Р. Б., Сопілко І. М., Козирева В. П. Спадкове право в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. Р. Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 216 с.
15. Bürgerliches Gesetzbuch, BGB I. I. S. 42, 2909; 2003 I. S. 738, с изм. от 1 октября 2013 г., BGBl. I. S. 3719. URL: <https://wikisource.org/wiki/%....%B5>. (дата звернення 25.06.2023 р.)
16. Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Fassung vom 04.04.2023 URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622> (дата звернення: 26.03.2023).
17. Code civil France 2020. Retrieved from https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721?tab_selection=all&searchField=ALL&query=*&searchProximity=&searchType=ALL&isAdvancedResult=&isAdvancedResult=&fonds=CODE&typePagnation=DEFAULT&pageSize=10&page=2&tab_selection=all#all. (дата звернення 25.06.2023 р.)
18. Código Civil Español 2022. Retrieved from <https://www.conceptosjuridicos.com/codigo-civil>. (дата звернення 25.06.2023 р.)
19. Zakon o nasljeđivanju. 2019. Retrieved from <https://www.zakon.hr/z/87/Zakon-o-nasljeje%C4%91ivanju>. (дата звернення 25.06.2023 р.)

Анотація

Кашук Д. А. Усунення від права на спадкування за законодавством Європейських держав. – Стаття.

Стаття присвячена питанням нормативно-правового регулювання усунення від права на спадкування за законодавством Європейських держав. Інститут негідних спадкоємців є необхідним атрибутом спадкового права кожної держави, різниця полягає лише у підставах усунення таких осіб від спадкування майна після померлих родичів. Наголошено, що аналіз законодавства Німеччини, Австрії, Франції, Іспанії, Хорватії демонструє прагнення законодавця встановити чіткі правила про негідних спадкоємців, підстави та порядок позбавлення їх права успадковувати. Зазначені норми об'єднує неможливість успадковувати певними особами після смерті спадкодавця у передбачених законодавством випадках. Підкреслено, що компаративістське дослідження правового регулювання інституту негідних спадкоємців у інших державах є корисним досвідом для удосконалення вітчизняної правової системи. Водночас, слід зазначити термінологічну різноманітність, що виражається у вживанні різних термінів для позначення одного і того ж явища («усунення», «відсторонення», «не мають права наслідувати»). Найбільш вдалим є рішення законодавця ряду держав щодо встановлення фактичних складів, що є підставою для позбавлення негідного спадкоємця права успадковувати. Сказане свідчить про необхідність внесення змін та доповнень до ЦК України з метою усунення прогалін у нормативній регламентації підстав та порядку позбавлення негідного спадкоємця права наслідування. Реалізація наступних положень дозволить усунути наявні проблеми: по-перше, необхідно розширити конкретні підстави позбавлення спадкоємця права наслідувати; по-друге, закріпить поряд з судовим додатково адміністративний чи нотаріальний порядок визнання спадкоємця негідним. Вважаємо, що реалізація зазначених пропозицій сприятиме підвищенню ефективності нормативного регулювання спадкових відносин у національній правовій системі.

Ключові слова: спадкове право, усунення від спадкування, негідний спадкоємець, порівняльно-правове дослідження.

Summary

Kashchuk D. A. Removal from the inheritance right in accordance with legislation of the European states. – Article.

The paper is dedicated to issues of normative and legal regulation of removal from the inheritance right in accordance with legislation of the European states. Institute of unworthy heirs is a necessary attribute of the Inheritance Law of every state; a differentiation covers only grounds of the removal of such persons from inheritance of property after deceased relatives. The analysis of legislations of Germany, Austria, France, Spain, Croatia demonstrates the desire of the legislator to establish clear rules about unworthy heirs, the grounds and procedure for depriving them of the right to inherit. Provisions mentioned above, are united by impossibility of inheriting by certain persons after the testator's death, in cases provided by

legislation. There is stressed, the comparative researching legal regulation of the institute of unworthy heirs of other states is a useful experience for the improving of the national legal system. Simultaneously, we should focus at conceptual diversity that expresses in the usage of different concepts for defining the same phenomenon (“removal”, “depriving”, and “absence of the inheritance right”). The decision of legislators of a number of states on the establishing actual compositions that are grounds for depriving them of the right to inherit, is the most successful. The mentioned above proves a necessity of amendments to the Civil Code of Ukraine to eliminate gaps in the normative regulation of grounds and order of depriving an unworthy heir of the inheriting right. Implementation of following provisions will allow resolving current issues: firstly, it is necessary to spread certain grounds of depriving the inheriting right; secondly, it is important to establish the administrative or notarial, as well as judicial, order of the recognition of the heir as unworthy. We suppose, the implementation of these proposals will facilitate to increasing efficiency of the normative regulation of inheritance relationships in the national legal system.

Key words: Inheritance Law, Removal from the inheritance, unworthy heir, comparative research.